

Motion till riksdagen

1986/87:L402

Martin Olsson och Karin Israelsson (c)

Kartläggning av äktenskapets ekonomiska konsekvenser

Ofta, och inte minst sedan regeringens förslag om äktenskapsbalk, ändrade arvsregler och sambolag framlagts, diskuteras och framförs olika synpunkter på äktenskapets ställning jämfört med övrigt samboende. En fråga som därvid är betydelsefull är vilken samboendeform som upplevs som mest ekonomiskt lönande för ett par. Många gånger framhålls att flera regler för beskattning, bidrag, stöd m. m. är så utformade att äktenskapet missgynnas.

Enligt vissa lagar gäller samma regler för ogifta samboende eller för dem som i vart fall ej är gifta med varandra – i en del av dessa fall krävs gemensamma barn – som för personer som är gifta med varandra. Inom andra områden leder reglerna däremot till olika resultat beroende av samlevnadsform, eller om personerna avstår från direkt samboende.

Vi vill ge några exempel på områden utan att alls på något sätt försöka vara fullständiga.

Folkpensionen och andra pensionsrätter påverkas av samlevnadsform. Ålderspension från folkpensioneringen utgör exempelvis 96 % av basbeloppet för ensamstående men endast 78,5 % för gifta pensionärer.

Inom skatteområdet blir åtminstone eventuell förmögenhetsskatt högre för gifta eftersom deras förmögenheter samtaxeras. Samtaxeringen av makars B-inkomster har däremot nu avskaffats.

Rätten till studiestöd och återbetalningsskyldighet påverkas av äktenskap genom äktamakeprövningen.

Rätten till bostadsstöd påverkas av om två personer räknas som samboende – gifta eller ogifta.

När det gäller samhällets stöd till barnfamiljer blir skillnaden stor beroende av om föräldrarna sammanlever eller ej, eftersom bidragsförskott kan utgå i det senare fallet om den underhållsskyldige ej kan betala upp till bidragsförskottsnivån.

Arvsrätt införs enligt regeringens förslag i proposition 1986/87:1 Äktenskapsbalk m. m. för make även när den avlidne efterlämnar bröstarvinge, medan ogifta samboende av naturliga skäl ej föreslås få motsvarande rätt.

Enligt vår mening skulle det vara mycket värdefullt om det gjordes en fullständig kartläggning av de olika ekonomiska konsekvenserna av äktenskap jämfört med ogift samboende och även jämfört med förhållandet för dem som avstår från direkt samboende.

Genom en sådan kartläggning skulle främst två fördelar vinnas. Dels skulle klarhet erhållas om de olika konsekvenserna av olika samlevnadsformer. Dels skulle en sådan kartläggning ge underlag för utarbetande av förslag till

erforderliga ändringar av regler så att äktenskapet inte skall anses vara diskriminerat.

Vi vill betona att vi i princip ställt oss bakom regeringens förslag till sambolag (se motion 1986/87:L101) och att vi nu inte tar upp frågor om äktenskap contra ogift samboende för att argumentera emot förslaget om sambolag.

Vi anser det däremot vara synnerligen nödvändigt att skatte- och bidragsregler m. m. inte är så utformade att äktenskapet leder till konsekvenser som medför att människor av ekonomiska skäl väljer ogift samboende i stället för äktenskap. Det får inte vara så att människor avstår från giftermål eller t. o. m. skiljer sig på grund av att det "lönar sig" bättre.

Inför ett genomförande av ändrade familjerättsliga regler för äktenskapets ekonomiska rättsverkningar är det enligt vår mening lämpligt att även kartlägga hur övriga regler påverkar äktenskapet.

Familjen är grunden för både samhället och de flesta människor. Även om det moderna samhället skall tillförsäkra alla en materiell trygghet har familjen alltjämt – och torde i framtiden fortsätta att ha – en avgörande betydelse för den enskildes trygghet och trivsel såväl under uppväxtåren som därefter.

Det skall självklart vara helt fritt för varje par att välja samlevnadsform, men det är väsentligt att de ekonomiska konsekvenserna av äktenskap är sådana att det stora flertalet kan finna detta vara en lämplig och naturlig samlevnadsform. Det är enligt vår mening både ett samhällsintresse och en rättighet för berörda personer att äktenskapet inte diskrimineras. Äktenskapet är resultat av en aktiv och överlagd handling och skall ge trygghet för kontrahenterna. Däremot är det enligt vår uppfattning naturligt att det för ogift samboende – eller där en samboende är gift med någon annan – inte kan och bör tillämpas alla de regler som gäller för dem som är gifta med varandra. Vi eftersträvar alltså inte med vårt utredningskrav att olika samlevnadsformer skall jämföras inom alla områden.

Riksdagen bör enligt vår mening göra ett uttalande till regeringen om behovet av den nämnda kartläggningen samt att det på grundval av denna utarbetas erforderliga ändringsförslag för att undanröja de regler som kan anses leda till att äktenskapet missgynnas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts dels om en kartläggning av de ekonomiska konsekvenserna av äktenskap främst jämfört med övrigt samboende, dels förslag till åtgärder för att äktenskapet ej skall missgynnas.

Stockholm den 14 januari 1987

Martin Olsson (c)

Karin Israelsson (c)